

Kevin van Vliet

**Jong en
eenzaam**

2026 Prometheus Amsterdam

Aan mijn moeder en mijn vader

Alle rechten voorbehouden. Tekst- en datamining van (delen van)
deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

© 2026 Kevin van Vliet
Omslagontwerp Prometheus
Omslagbeeld Sara van Dijk
Foto auteur Bram Lammers
Zetwerk ZetSpiegel, Best
www.uitgeverijprometheus.nl
ISBN 978 90 446 6037 1

DE VERLOREN ZOON KEERT TERUG UIT EEN
VER GELEGEN LAND, EN UIT DE WINTERNACHT
SPREEKT EEN STEM:

SIC OMNIA FATIS IN PEIUS RUERE

EN ZO SPOEDT ALLES ZICH, DOOR HET LOT,
RICHTING DE ONDERGANG

Het eerste hoofdstuk

Schouders. Haastig, duwend, persend. Overal rondom. Omkijken lukt niet. Ik wil schreeuwen, ook dat gaat niet, want ik heb geen gezicht meer. Ik voel mezelf kleiner worden en word teruggetrokken, en ga kopje-onder, en dreig te verdrinken, in aanzwellend, luid gegil... in mij, maar van een vreemde – en ik schrik wakker van een trillend schokken, waarop de bodem onder m'n bestaan wegzakt.

Rechtop in halve doodsnoed, handen aan de armleuningen. Het riem-vastteken brandt. Speeksel bij de mondhoek. Heb ik mezelf belachelijk gemaakt, met woeste slaapschokken?

M'n zicht, bedorven door de droog geventileerde cabinelucht, wrijf ik terug tot enige helderheid. De rode letters die op het lichtbord het woord EXIT vormen kan ik niet langer lezen, en zouden ook ENTRY kunnen spellen.

Ik kom op en kijk rond, zogenaamd zonder doel, als de man die in een drukke lobby tegen een glazen wand op is gelopen. (Tranen, bril krom/'Moet u niet even zitten?'/ 'Nee ik heb een afspraak.') Het vliegveen is in slaap geschud of doet alsof; levenloos in de blauw-witte schijn van oplichtende

stoelschermen, bron van bodemloos vermaak. De aanvankelijk nog spraakzame, maar, zo bleek al gauw, ernstig vliegangstige weduwe uit Pretoria, naast mij aan de raamkant, en met het hoofd van een vriendelijke aap (geloooid, wijde mond, schoteloren), kijkt nog even strak voor zich uit, haar handen gevouwen op het tasje op haar schoot en haar voeten gehangen boven de vloer aan te korte benen. Achter het venster, door het geflits van het navigatielicht aan de vleugel, jagen flarden mist. De straalmotoren gieren en het toestel kleppert. We zullen zo gaan landen.

De zinsbegoochelende koorts die vlak na het opstijgen uitbrak, en die ik tien uur aan één stuk zonder iets te kunnen eten rillend heb bevochten onder twee fleecedekens van ontoereikende lengte, zakt weg. 'Vreemd,' zeg ik tegen mezelf. Sinds mijn vertrek uit Nederland mag ik dan de nodige liters kraanwater hebben gedronken dat al diverse andere lichamen bleek te hebben gepasseerd, maar de bekende volksziekten van thuis (mondzeer, vonk in de holtes, blafhoest, varkensgriep, hoender- en runderpest) hebben mijn gestel al die tijd met rust gelaten. Wat kan het geweest zijn?

Uit het leetuurvak (LITERATURE ONLY) steekt het ticket waarop mijn voornaam nog steeds verkeerd gespeld staat. Mijn paspoort heb ik bij de consternatie rond de naamsverwarring uit handen van de grondstewardess kunnen grissen in een moment van onoplettendheid harerzijds, maar was het verstandig geweest? Mezelf en het document veiliggesteld op het Nederlands grondgebied van de KLM, dat wel, maar je naam kan op een zwarte lijst gezet worden, en bij terugkeer kunnen ze je aan de grens de toegang weigeren. Nee, je kunt je bij hinder toch maar beter beheerst houden.

Beneden ligt Nederland, in jaarlijkse uitvaartstemming.

De koppen ernstig en grijs vanwege de regen die alweer maanden onafgebroken valt, de bijpassende kleding en bomen, het felle gehoest ook – in open vuisten –, en het gesteun en geklaag, dat slechts ten doel stelt het zelf te ontlasten door de ander te bezwaren. (Hadden de Hollanders nog een god gehad, dan zou voor hem op een dag de maat vol zijn. De sluizen des hemels boven de Rijndelta zouden opengaan, en al het harde werken – dijk én polder – kon weer van voren af aan beginnen. De getroffen streek gereduceerd tot Duits vogelspotgebied; de bodem die de vissen was afgenomen terug naar de oorspronkelijke en dus rechtmatige bewoners. Voor de ontheemden restte de vlucht naar Oost-Europa, en voor de achterblijvers knollenteelt, vlasbouw en een brak dieet van zeelt, pad en aalscholver. Een voorhistorisch bestaan op stellen en in kano's, gewoon weer zoals vroeger, toen het beter was.)

De koorts heeft me flink uitgedroogd. Ik moet iets drinken, en open het bagagevak boven mijn stoel, waar ineens een halfopen zak ligt, waaruit stukken schoeisel en lectuur glijden, die opgeraapt zullen moeten worden, maar niet door mij. Daar is het gezicht van de ingezekerde reisleidster aan het eind van het gangpad al ('Sir, you need to sit down, *now!*'), en nu meldt zich de nerveuze eigenaar van de tovertas, waaruit ook toiletartikelen verschijnen, en ik realiseer me dat ik mijn waterfles op de luchthaven in Kaapstad heb laten staan, en ik wend me tot het cabinepersoneel, dat in dreigend tempo op mij afbeent, en zo vriendelijk is water te gaan halen, zolang ik maar ga zitten met mijn stoelriem vast. Doe ook maar rode wijn. 'Van wit krijg ik koppijn.' (Je hebt er bovendien al voor betaald.)

Het vliegtuig helt. Een modellandschap met duizend thee-

lichtjes schuift mijn gezichtsveld binnen en ik haal diep adem, niet zonder moeite. De hand om mijn keel die vijf jaar geleden losliet is terug, en op mijn borst staat een aambeeld. Een flinke slok voor de moed, en op goede gezondheid.

Moge de winter kort zijn.

* * *

Dit verhaal vangt aan op 23 januari, aan de vooravond van de nationale zelfmoordmaand februari, met één dag opgelopen vertraging, vanwege een kabelbreuk die het brandstofsysteem van Cape Town International Airport stillegde, waardoor moest worden overgeschakeld op een noodaggregaat; een diesilverbrander waar nog voldoende brandstof in was achtergebleven om passerende vliegtuigstoelen een paar uur te kunnen afvullen, maar dat zelf tussentijds niet werd bijgevuld, waardoor het, eenmaal leeg, ook niet meer bijgevuld kon worden, aangezien een pomp zonder noodstroom geheel niet pompen kan. Toen vervolgens de gemeentelijke stroomtoevoer stokte (een ongerelateerde complicatie) was er niets, en werd de airport donker. Opstijgen vanaf de verduisterde landingsbaan was niet langer veilig, landen evenmin, en piloten moesten rondjes vliegen, en uitwijken naar andere bestemmingen.

De chaos van technisch defect, raadselachtige omroepmededelingen en gatewijziging op gatewijziging die ontspon toen de lichten weer aangingen was voor mij van grootse schoonheid, met name vanwege het hoge aantal gedupeerde landgenoten, dat net als ik op de lijnvlucht naar Amsterdam wachtte, maar in hun geval ná de welverdiende vakantie, waarin al heel wat bezittingen van waarde verloren waren

gegaan en de nodige hulp had moeten worden ingeschakeld, en waarvan nu ook nog eens, door verdoemenis, het einde verziekt was. Niets mooier dan de Nederlander op vliegreis en dat er dan wat kwijt is. Het gemarcheer, het volume van de communicatie, die steeds grotere afstanden aflegt, en de zienderogen toenemende paniek, even zinloos en buitenproportioneel als de kreten van verlichting zodra de gate bereikt wordt. Er kan gerust nog twaalf keer naar de wc worden gegaan voor verschillende boodschappen, en bagage worden overgeheveld van koffer naar koffer, en bij eetgelegenheden worden geïnformeerd naar kosteloze netstroom en draadloze verbinding met het internet.

In Nederland, een af land waarin alle ruimte voor fouten is geëlimineerd, wordt het vermogen tot behelpen al jaren niet meer gekweekt. Zelfredzaamheid is er straks hooguit nog iets rudimentairs, en dat kan niet lang goed gaan.

Ik zie ertegen op om terug te keren. Het klimaat, sociaal bedoel ik dan, maar ook weerkundig (die zaken houden verband), is nooit het mijne geweest. Met de dag ben ik verder van het Europese leven vervreemd geraakt. Een echt vrij bestaan – vrij van verplichting, verwachting en verantwoordelijkheid – heb ik er nooit ongehinderd kunnen cultiveren. Een mens moet leven buiten gezette tijden; dwalen, dolen, zwerven desnoods, en zich laten sturen door de eigen driften en verlangens, en die van anderen, en nieuwsgierigheid ook, en belangstelling.

Mijn bezoek aan Nederland moet mijn afwezigheid vervangen. Het werkvisum dat me vijf jaar lang toegang heeft verschaft tot de Republiek Zuid-Afrika verloopt nog deze week, en om m'n werkzaamheden als correspondent voor de krant in Nederland te kunnen voortzetten moet ik een nieuw

visum aanvragen via de inmiddels bekende, maar daarom niet minder onsmakelijke bureaucratische plichtpleging aan het loket van de Zuid-Afrikaanse ambassade te Den Haag, dat aan het allerergste ambtelijke verval sinds de machtsgreep van het ANC ontkomen is en dat een wachttijd biedt van één maand, in plaats van de zes-en-twintig maanden die Binnenlandse Zaken in Zuid-Afrika in het vooruitzicht stelt. Ik hoor de bereisde lezer denken: je kunt gewoon bij aankomst op Schiphol rechtsomkeert maken, en bij terugkeer een toeristenvisum in je paspoort laten stempelen, en telkens na drie maanden de grens met een buurland oversteken en teruggaan voor een nieuwe grensstempel, maar zo'n bestaan is mij dan weer te onrustig.

Met het juiste papierwerk kan ik aanspraak maken op permanent verblijf, en ben ik niet langer afhankelijk van geboorteland en broodheer. Wie weet hoelang die kranten nog bestaan.

* * *

Ondanks herhaalde oproepen tot kalmte loopt de weg naar buiten uit op een nietsontziend verdrukken, en van de zenuwen laat ik m'n paspoort in het vliegtuig achter. Bij ontdekking sta ik al buiten.

Terug, de passagierssluis in, voorbij felle blikken en uitgestoken ellebogen, waar ik staande word gehouden door de klerk in het veiligheidsvest. Ik stel hem op de hoogte van mijn reiscomplicatie en word getrakteerd op een honende lach, en het bevel mij te melden bij een balie, God mag weten hoe ver lopen, en je zult zien: bij aankomst gesloten, met nog twaalf wachtenden voor je, en zodra je eenmaal geholpen bent is het

al niet meer nodig, omdat het schip (met de buit) alweer vertrokken is.

‘Kunt u niet even mee terug?’ stel ik voor, toch niet onredelijk. ‘Gewoon doorlopen, net-as iedereen.’/‘Maar dat ding ligt daar.’/‘Niks mee te maken.’/‘Kunt u het niet gaan vragen? Ik wacht wel.’/‘Lopen, meneertje.’

Dit is het, het Nederland dat ik háát. Rede haalt niks uit tegen zo’n muppet, die opleeft bij overhandiging van een brigadiersbord en die je, wanneer de schijnargumenten op zijn, doorverwijst naar een collega in het bezit van nog minder bevoegdheden en verstandelijk vermogen, die het loket uiteindelijk voor je neus dichttrekken zal.

Iedereen is uit op mijn vernietiging.

‘Laat anders de v-.’

‘Doorlopen, meneertje.’

Ik moet hem ter plekke z’n schedel inslaan en hem in brand steken, deze rat, ware het niet dat ik me in het aanzien van m’n eigen cultuur (die gebrek aan innerlijke beschaving is) klein voel worden als een kind dat zich in zijn trui verstoppen wil, of achter een boek verschuilen, en alleen nog maar fluis-teren kon, voor het geval hij iets verkeers zegt, of stom...

‘Excuse me! Excuse me!’

In de opstopping verschijnt een cabinemedewerkster, triomfantelijk wapperend met het vermiste document, dat op steekproefsgewijs geluk is gevonden, en dat ze nu komt terugbrengen naar de rechtmatige eigenaar.

‘Ze zullen liederen over u schrijven,’ vertrouw ik haar toe, en ik begrijp dat de beschaving nog niet verloren is.

Het koude zweet is me desondanks uitgebroken en de koorts flakkert in alle hevigheid op bij aangezicht van de grenscontrole, waarvoor rijen gevormd dienen te worden.

Drijfgingen naar een land dat in wezen een terminal is. Een stelsel van wegen en gangen en paden, bepild en omlijnd, voorzien van seconden- en minutentellers, een geheel van zo veel verschillende ge- en verboden, dat alleen al een studie naar de herkomst en naar de onderlinge samenhang van deze straattaal genoeg stof moet bieden voor een semestervullend programma aan een universiteit. Fietswiel hier, looprek daar, niet voorbij die streep, juist wel voorbij deze, hond zus schieten, kat zo, zoveel-en-halve decibel max. bij zonnig ochtendweer met lichte zuidwestenwind. De openbare ruimte als één groot uitgewerkt bestemmingsplan, voor de instandhouding waarvan minimale politie-inzet benodigd is, want daar zijn de burens al voor.

Volgens de letter van de reiswet verschijnt achter mij een zenuwslopende figuur met zijn jongere, zo te horen pasveroverde vriendin die het punt dat ze alles nog fantastisch vindt wel begint te naderen. Ze zijn naar een Caraïbisch eiland geweest, ergens waar je verkoold van terugkeert in elk geval, en waar je “euries” het meervoudige waard zijn, en waar zelfs de stratenmaker vorstelijk kan decembreren, wat voor “die mensies daar” natuurlijk geweldig is, want die hielden er maar mooi werk aan over.

Slechts het diplomatenpaspoort biedt immuniteit tegen het geloei van de kudde.

Verderop blijken bekenden te staan, met wie op het eiland een hotel gedeeld is (o-o-o, wat een toeval, en hoe is het mogelijk?) en, alsof het allemaal nog niet genoeg is, worden nu ook telefoonnummers uitgewisseld.

Als ze wat van je willen, Engels spreken.

Ligt het aan mij, of schieten we geen meter op? Ik bijt op een gekloofde nagelrand, en trek de nagel los, te hard en van-

uit een verkeerde hoek – diep mijn wijsvinger in. Bloed vloeit.

Wanneer de kermisfigurant ook over ideeën over staatsinrichting blijkt te beschikken, ben ik gelukkig haast aan de beurt. Ik houd m'n paspoort gereed.

De marechaussee kan niet veel ouder zijn dan ikzelf, en van beroep ook molenbouwer. Hij werpt de verplichte blik op scherm, gezicht en paspoort, en vraagt wat ik doen kom. Ik schraap m'n keel, en breng een zacht, nauwelijks te verstaan "werk" ten gehore, waarop ik doe alsof ik me verslikt heb, en een hoestbui veins.

(Wat is dat toch, dat je, wanneer je alleen in een kamer zit, de tegenwoordigheid van geest hebt om precies te weten wat je moet zeggen, wanneer en hoe snel en op welk volume, en dat, zodra je die kamer uit loopt, het vermogen om zelfs ook maar een volzin aan elkaar te rijgen ineens nooit bestaan heeft, en je als een zware mongool in een hortend, speekselrijk balken stort?)

Ik herpak me, met volle stem nu:

'Ik kom voor werk, ik ben journ–'

'Bent u meneer Noedels?'

'Wat u wilt,' zeg ik, het raadsel vierend, nog niet bevroedend welk onheil me boven het hoofd hangt.

De marechaussee toont me het laminaat in het paspoort, en vanuit het fotokader kijkt een ziekelijke man met bibliotheekhaar terug. NOODLES, PADDY. 1984.

'Di-ga-nie werreke, meneer.'

Heb ik kak in m'n ogen? Ik weet niet wat ik zie, en ik geloof het ook niet, en begin op broek- en jaszakken te kloppen. 'Het is een vergissing,' verzeker ik de marechaussee. 'Een vergissing! Ik heb het hier ergens.'

‘Meneer, wil-u even uit de rij gaan –’

‘Nee, wacht maar even.’

‘– u kan een vervangend document aanvragen bij mijn collega –

‘Wacht nou, godverdomme.’

– en het gevonden paspoort daar inleveren.’

‘Bijna, bijna.’

Het absurde rekwisiet wordt mij alweer overhandigd en de marechaussee wenkt de eerstvolgende wachtende achter mij. Ik word gepasseerd, en kijk rond in een helverlicht niemands-land. Is daar iemand?

Het tweede hoofdstuk

Ik zit in de laatste trein, terug naar waar de ellende begon. Het geren van Bureau Nooddocumenten naar pasfotohok en pinapparaat (alleen maar vreemde valuta op zak) en de eindsprint naar het perron lieten geen ruimte voor een wc-bezoek, en dit type wagon blijkt niet over een buizenstelsel te beschikken. Het klotst tegen de sluizen, en ik heb ook stevige dorst, maar zit zonder water en begin duizelig te worden. Voedsel, daar kun je dagen zonder. Vocht niet.

De koorts is gezakt, en het bekende naderen van het decor van mijn jeugd roept in mij een spookachtig, zacht huilen op. Buiten de nacht, aan mijn zicht onttrokken door de spiegeling van de coupé in de ruiten. Ik zie al even geen straatverlichting meer, wat betekent dat we het Veluwse weideland binnen zijn gereden. Onze eigen Ardennen. Prachtig voor wie op een zaterdagochtend de grote stad ontvluchten wil, en alleen maar omdat er zelf niet gewoond hoeft te worden. Voor de bewoners zelf ligt er verveling en herhaling, met achter elke nietszeggende dag een nieuwe.

In de stilte van het late uur verschijnen hun gelaten, als passanten in de nacht. Door verwaarlozing uitgewist en in

een vorig leven achtergelaten, hoopte ik, en toch ineens harder. Wat kan een mens vergeten?

Er dienen zich ook namen aan. Ds. H. Eendebak, met zijn aura van een ingetrapt kamerorgel, aan de straat gezet en verregend, die mij nog had gedoopt in de naam van de Vader, de Zoon en de Heilige Geest, amen...

... de man op wiens instructie ik had leren autorijden (voor- en achteruitrijbewijs, twaalf keer gezakt), terwijl hij, schoot vol roltabak, bij een halfopen raam shag zat te roken, volledig uitgeteerd door de uitgezaaide strotkanker, waardoor zijn kleding hem te groot geworden was en moest worden opgehouden met een touw, om zijn middel geknoopt, en wanneer ik weer in de eerste versnelling de snelweg op blies, voortgestuwd door een maximaal toerental, schoot hij in zo'n spectaculair, diep, verscheurend hoesten, dat je dacht dat-ie ter plekke dood zou gaan. Hoe heette hij nou?

En daar is de vechtsportinstructeur van bij ons achter, een kindervriend die ik, om hem in bescherming te nemen tegen de lezers te Harderwijk, maar naamloos zal opvoeren. Je schiet er niks mee op, de jacht openen en aansturen op volksgerichten (eerst het daderprofiel kennen!), en bovendien was hij al strafrechtelijk vervolgd voor het fotograferen van het buurjongetje dat zich voor hem had moeten ontkleden, waarna ik met zijn vierkoppige, op huisschoeisel door de buurt zwervende kroost niet langer had mogen spelen. In mijn herinnering is hij een zeer primitief soort mens, en stoot hij keelklanken uit van achter de schutting van zijn achtertuin, waar moeder de vrouw, geestelijk nog kind, aardappelen schilt boven een metalen emmer. Hun woning, vanbinnen als een uitgebrand poppenhuis, met op de vloer schors en ook mos, en in de keuken een pan waarin bloemkool lag stuk te koken,

mocht ik niet meer betreden, en pas toen ik in een hogere klas zat vertelde mijn moeder mij waarom, in omslachtige, voor allerlei interpretatie vatbare bewoordingen die alleen nog meer verwarring zaaiden. En weer later, toen mijn vader al niet meer leefde, vertelde ze dat hij, mijn vader dus, na werktijd met zijn politiepak nog aan eens een bezoek had gebracht aan deze achterbuurman, om aan hem duidelijk te maken dat meneer zich beter geen gekkigheid in zijn hoofd moest halen met mij, aangezien ik nog in de verboden leeftijd zat.

Voor zover ik mij herinneren kan ben ik als kind nooit aangeraakt door een volwassene, niet op ongehoorde wijze althans. Vreemd. Geloofde ik het gezag uit mijn jeugd, dan was het gevaar overal geweest, en op de foto's van vroeger ben ik toch echt een bijzonder mooi, blond jongetje waar geen enkele weerbaarheid van afstraalde.

In de reflectie van het raamglas zie ik mijzelf zitten. Eerder vampier dan mens, en ik ben nog geen 24 uur onderweg. De vernis laat los. Vage kringen, krassen en vegen. Zullen ze eindelijk zeggen dat ik ouder geworden ben; volwassener? "Ineens een man"?

Ik kan niet voorbij mijn spiegelbeeld zien. Waar is die verre blik vooruit van mij, waarmee ik zoveel zaken van wezenlijk belang heb zien aankomen? Mijn eigen dood, die van anderen; hagelstenen en hemelvuur; verborgen seksuele voorkeuren; de behoefte om op huis aan te willen gaan. Ik richt mijn blik op het einde van de wagon en wrijf met de knokkels van mijn wijsvingers mijn oogleden. Troebel, ja, alsof je net wakker bent, of scheel kijkt. Mijn zicht is op, en ik lig op de rand van het heden, en beneden aan de afgrond roept mijn verleden.

‘Help mij. Help mij.’

... daar is het sproetenjong, van nummer zoveel, dat niet sprak maar nasaal mekkerde, vanwege een schedelvergroeiing, waardoor hij een buil in plaats van een wang bezat. Je kon hem van achter één rij huizen horen, als hij er op de stoep voor zijn woning in geslaagd was een bal op het asfalt te doen laten stuiteren, even trots als verwachtingsvol opkijkend naar de kinderen die voorbijkwamen, alleen maar om zijn achterlijke geschreeuw te ontlokken, en loeiend weer weg te fietsen. Ik had wel met hem willen, maar niet kunnen spelen, omdat nog de meest basale communicatie onmogelijk was geweest, en ik ging eens naast hem zitten, met mijn eigen bal. Ook zijn naam ben ik vergeten, en van de ene op de andere dag verdween hij, in de bossen, waar de productiefouten uit het Veluwse deel van de Schepping naartoe werden gebracht ter retournering, en om tot aan hun dood verzorgd te worden. Het waren er nogal wat, in de hechte dorpsgemeenschapjes tussen ruwweg Uddel, Spakenburg en Zalk, en de rijkdom aan menselijk gebrek kon een argeloze bezoeker doen vermoeden dat er gif in het leidingwater van Harderwijk gegoten werd. Je kwam ze op de meest uiteenlopende plekken en onverwachte momenten tegen; brullend en ledematen voort-slepend, kruipend en gorgelend, “onder toezicht van” of alleen – en als je geluk had, dan trof je er een in een struik aan die daar z’n mannelijkheid aan je toonde.

In het voorbijgaan trokken ouders hun kinderen naar zich toe, en gaven ze waarschuwingen af die de fictieve, alomtegenwoordige dreiging van ontvoering en kindermoord die mijn jeugd beheerste niet ontmantelde, maar juist voedde. De lafheid der begriplozen, de smalle geesten, en het bewijs voor wie de echte gekken zijn. Het werkelijke gevaar in deze

maatschappij komt altijd op tijd en nooit te laat, eist stilte op, en lacht minachtend wanneer een woord eens “anders” wordt uitgesproken.

Een rood knipperende spoorwegovergang schuift voorbij. De trein mindert vaart en komt schoksgewijs tot stilstand. Het is nog te vroeg voor de volgende halte, wat moet betekenen dat een andere trein op aanzienlijke snelheid nadert, en zo over het naastgelegen spoor passeren zal. Voor een zelfdoeding is het te laat en bovendien te koud.

... en daar is de jongen van het vwo, die gesprongen was, en uiterlijk heel en gaaf teruggevonden, op één schram op zijn voorhoofd na. Je kon zijn moeder nog weken langs het spoor zien zoeken naar zijn vermiste schoen...

Ik zal toch niet in een verkeerd treinstel zijn gestapt en zo worden achtergelaten op een rangeerterrein? Ik kom op uit de bank en kijk rond. De coupé is leeg. Die wetenschap brengt rust. De kans, mits reëel, om door schoolgenoten en vroegere werkcollega's herkend en aangesproken te worden, of erger nog: door een buurvrouw van vroeger (*'Jij hebt nog met Bartje onder de douche gestaan'*), boezemt mij een nauwelijks te beschrijven angst in, en de gesprekken die uit zulke ontmoetingen voortkomen verlopen op het dramatische af slecht en vervullen mij met haat – tegen mezelf, tegen de ander; wie de ander ook zijn mag.

Het zijn niet zozeer de decorstukken van m'n jeugd als wel al die bijfiguren, die ik diep vanbinnen dood wens om de gretigheid waarmee ze vage bekenden tegemoet durven te komen op straat – alle trossen los voor weer een zinloze opmerking – en waarmee aan de straatkant gelegen huiskamers vanuit de ooghoeken worden geïnspecteerd, wat voor een bewoner die aan het raam zit eindeloos veel hinderlijker is

dan een voorbijganger die eerlijk en duidelijk naar binnen kijkt, zoals ook fluisteren en rondsluipen gehoriger is dan gewoon spreken en lopen.

De behoefte om jezelf op te dringen aan de levensruimte van een ander, een wezenskenmerk der Hollanders, herken je pas als zodanig wanneer je landgenoten zich door vreemde culturen ziet slaan, daarbij complete trottoirs in beslag nemend, zichzelf aankondigend met een verbaal geweld dat tegenliggers en wilde dieren moet alarmeren. Bij vrouwen uit dit verschijnsel zich doorgaans in iets zeurends of gierends, bij mannen in wat eens treffend aan mij werd omschreven als een “barrel voice”. Ik ben niet bij machte dit begrip binnen de kaders van het Nederlandse idioom eenduidig te vertalen zonder essentiële informatie verloren te laten gaan (vertalen is een vak en ik ben maar een eenvoudige journalist), maar wie zich een lege, open ton voorstelt waar een man in staat te spreken met zijn handen in een kom voor zijn mond gehouden, die is er wel.

De trein komt schokkend weer op gang. Mijn bestemming nadert. Daar waar zelfs de wind huilt. Een treinstation zou een plek van vooruitgang moeten zijn, van komen en gaan, maar dit is een plek van stilstand, van terugkeer en herhaling. Een eindpunt.

Verborgen in de nacht ligt de verveling, de opgeruimde veiligheid van de Muziekwijken, ruim opgezette clusters van eens moderne woningen met tuin, oprit en inpandige garage aan doodlopende wegen; en de fietssingel, uitgelegd als de *f*-sleuf van een strijkinstrument in strak gemeentegroen. (Enig, voor wie boven de tekentafel hangt, maar voor de eindgebruiker beneden zinloos.) Het geheel als bastion omgeven door een sloot die in wezen een slotgracht is, en op twee

fietspaden na, waarop ik mij pas begeven mocht toen ik naar de middelbare school ging, was er geen ontsnapping mogelijk geweest. En waarom zou je? Alle voorzieningen waar een mens van kon dromen waren in het wijkplan opgenomen.

Daar zit muziek in!

Wie zich er vestigde, veroordeelde zichzelf levenslang, en wie er opgroeide, wist niet beter. Erna alleen de dood.

Zou het al te laat zijn om de verantwoordelijk wethouder en planoloog een bezoek te brengen?

Voor een Muziekkind met enige levenslust lonkten de randen van deze dwaaltuin van gegoten beton en gebakken steen; de snelweg, de spoorlijn, de maisakkers, de verlaten hoeve met onder het ingestorte dak de tractor waarvan we de sleutel hadden gevonden... de oude put met de zuigende werking waarin kinderen verdronken waren...

Ik zie de ouderejaars weer, van bij mij op school, die naar Engelse voornamen luisterden en bouwafval in brand staken, en een nog bewoond boerderijhuis waarvan de bewoners niet thuis waren geweest, en die bij het riet met buismetaal op zwanen in sloegen, en op de fietsbrug met bakstenen wachten op voorbijzwemmende eenden...

De trein rijdt de voorlaatste halte binnen en ik hou het niet meer. Ik besluit de stop te benutten, pak mijn tas en ga naar buiten, een vertrouwde dennenlucht in.

Mijn ademhaling verheft zich in de kou, en ik kijk – links, rechts – het perron over. Geen conducteur te bekennen. Op de rand van het tegenovergelegen perron, achter de stationsrestaurantie, breng ik een luid klateren op gang, en ik sta in mijn eigen stoomdampen.

Het fluitsignaal klinkt alweer. Ik kijk om, maar vloek niet (woede is een legitieme uiting van onmacht, maar nooit van

laks- of roekeloosheid), en mors over m'n schoenen en broek. Met een hydraulische zucht glijden de treindeuren dicht.

Een station te vroeg, het kan dus erger.

Te voet doe ik er naar schatting een klein uur over om bij mijn ouderlijk huis te komen. Ik heb m'n goeie leren landbouwschoenen aan, het is droog weer, een mens moet niet klagen. Bovendien moet ik de komende weken nog genoeg tijd doorbrengen in door thermostaathitte verziekte, aan zuurstof onttrokken vertrekken.

Ik recht mijn rug, hef mijn hoofd op en ga de nacht in, die vraagt om een lied.

* * *

De kou verheldert lichaam en geest, en scherpt de zintuigen, maar de spoken blijven komen, enkelen met naam en gezicht. Ik hoor ook stemmen.

'Okkernoot, Okkernoot, plas maar in de vieze sloot...'

'Waf is wat de hond doet...'

Kan het ophouden?

(Met ver weg wonen en wegblijven bereik je dus wel dege-lijk wat, laat u niets anders wijsmaken.)

De weg voert door bundels lantaarnlicht. Mijn schaduw passeert mij als een klokwijzer – ik de as – en wordt dicht-er en strekt zich voor mij uit, en vervaagt weer.

Laag op de weide, schitterend van de dauw, ligt een dunne mist. Ik heb hier maar wat vaak gefietst, in kennelijke toestand en op onzalige tijdstippen. Hoe zou het met hem zijn? Woonde hij er nog, in die schimmelige hut van hem? Zou hij inmiddels voor zichzelf een huisvriendje hebben gevonden?

Een verzorgend type natuurlijk, toegepast psycholoog, basis-schooldocent of mantelzorger, dat graag kookt en zichzelf maar wat graag wegcijfert, en dat wel een kinderwens heeft maar ook bereid is die te vervullen met een kleine hond, en uiteraard dolgraag trouwen wil.

(Het herenhuwelijk, het is goed dat het er is – wat mij betreft blijft het bestaan, bedoel ik –, maar het is toch een wat overbodig instituut in het huidige tijdsgewricht. Als je het langer dan een week met elkaar uithoudt zonder echte vernieling aan te richten, dan ben je, in homojaren althans, vanzelf al getrouwd, en het scheelt je zo een halve ton aan onkosten, wat in het geval van de gearriveerde, ingeburgerde setjes, die koetsen en gevleugelde paarden en lichtfonteinieren willen, toch niet kan opwegen tegen het belastingvoordeel op de gemeenschappelijke goederen. Wie rijk wil zijn, geeft weinig uit.)

Daar zijn ze, de broers, met zulke hemeltergende Bijbel-clichés van voornamen dat ik ze, alsook om tekstruimte te winnen, Fokko en Aart zal noemen.

Fokko en ik leerden elkaar kennen op de middelbare school, en tussen ons ontstond een broederband die op geen enkel moment echt seksueel wilde worden, en heus niet omdat ik het niet probeerde, onszelf samen bevredigen, maar omdat er iets hogers bleek te bestaan. Ik vond in hem de broer die mij door mijn ouders niet gegund was, en naar wie ik toch zo bleek te verlangen.

Fokko was blond, wat verder niet ter zake doet, en klein van stuk, en bezat een lef, vlugheid en tact die ik in het wild wel eens heb gezien bij kleinere klimdieren. (Hij wist de gevaarlijkste Marokkaan op het sportveld – die met de meeste neven – grondig te beledigen, en ongeschonden het veld weer

te verlaten.) Ik daarentegen bezat een mate van intelligentie die hem weer goed van pas kwam, want Fokko was bepaald geen groot licht.

We vormden een front, en binnen dat front deelden we bed en badkamer, als legerbroertjes, en hoewel ik vermoed dat hij wist hoe ik naar hem keek als hij wegkeek, toonde Fokko zich zonder schroom vleselijk aan mij, en stond hij mij toe hem 's nachts aan te raken, behalve op zijn geheimste plek, want die was voor de meisjes.

Na het eerste schooljaar moest Fokko naar de lagere, technische school waar ze hem zouden leren sleutelen, geheel in de lijn der verwachting (zijn resultaten waren dermate slecht dat zelfs nog even het "speciaal onderwijs" boven zijn engelenhoofdje hing), en ik bleef bij Fokko thuis over de vloer komen; een samengestelde burgertroep van bevindelijk gereformeerden en beroepskampers, waar ook Aart leefde – Fokko's stiefbroer. Aart was niet alleen ouder dan Fokko, maar ook twee keer zo groot en ruiger behaard, en ik kan mij het moment waarop ik Aart voor het eerst zag nog goed voor de geest halen.

Fokko had sigaretten ontvreemd uit het tankstation om de hoek en die stonden we in de achtertuin op te roken, toen Aart thuiskwam van zijn beroepsopleiding. (Hij leerde voor verkoper en hem wachtte een werkend leven onder systeemplafonds, wat hem niet leek te hinderen in zijn levensgeluk.) Aart maakte gelijk bonje, over iets wat in of rond het huis gedaan had moeten worden en niet gedaan was, en er ontstond een duwen-en-trekken dat ontaardde in vliegend tuinafval en een vuistgevecht, niet gehinderd door terughoudendheid vanuit beide kampen.

Waar Aart was, ontstonden problemen, en hij kon de so-

ciale temperatuur in huis naar nul laten zakken door alleen al z'n sleutel bij het voordeurslot te houden. Het had ermee te maken, ontdekte ik, dat hij een geheim bij zich droeg waar hij wel uiting aan wilde, maar geen uiting aan kon geven – een geheim dat ik herkende als het mijne was, omdat het het mijne was, en de nachten waarin ik niet had kunnen slapen van onstilbaar verlangen, starend naar het plafond van mijn kamer, een ruimte die vele geheimen draagt, was Aart daar. Hij hield mij vast en ik kon geen kant op, en hij fluisterde in mijn oor: 'Je hoeft niet meer bang te zijn.'

Geheim of geen geheim, de situatie thuis werd onleefbaar, en het werd de betrokkenen duidelijk dat het zo niet langer kon. Aart moest weg.

* * *

Dat Aart uiterlijk wat weg had van een zigeunerjongen – sluik haar, roestbruine ogen, lange wimpers – maakte de keuze voor een woonkeet op een wagenpark gepast. Echter, wie moest hem helpen verhuizen? Vrienden had hij niet, en van zijn familie hoefde hij niets te verwachten. Het lag voor de hand dat ik, een vaste gast en goed voor de huisvrede, bijstand ging verlenen, dus vulden we op een winderige zaterdag voor de kerstdagen een aanhanger met Aart z'n schaarse bezittingen, na een zoveelste geschil vast aan de straat gezet.

Zijn nieuwe onderkomen kon al jaren niet meer bewoond zijn geweest, en bij aankomst schoten er dieren uit. Het was van bescheiden formaat en het werd ons niet duidelijk wie er eerder gewoond had, wel dat een vetbrand de reden van vertrek moest zijn geweest. De buiten zijwaarts onder een afdak

gezette, half verkoolde bank viel nog te herkennen in de silhouetschildering van uitslaande roetvegen binnen.

De voordeur moesten we intrappen, waarmee het slot in zijn geheel loskwam, en een holte in de poreuze post achterliet die zich voegde bij eerdere, elders door de woning heen in de muren geschopt en geslagen gaten, die we afplakten met karton, en overschilderden met grondverf. Aart was gemoeidelijker zonder familie om zich heen, en er ontstond tussen ons een eerlijke lastenverdeling. Een echt gesprek kwam niet op gang, want Aart wist nergens iets van af, vond een woord al gauw “te duur” en beschikte daardoor over een vocabulaire dat uit niet veel meer dan vierhonderd woorden kan hebben bestaan.

Toen we, tegen het einde van de dag, zijn matras op houten pallets schoven, pakte Aart een schoenendoos waarin hij stenen en schelpen bewaarde – voor hem van grote, mogelijk zelfs diepreligieuze betekenis. Hij legde ze plechtig in de vensterbank van zijn slaaphok en ik begreep dat ook Aart maar een eenzaam, gewond wouddiertje was, verscheurd door angsten en verlangens, waar hij zich geen raad mee wist, omdat hij (en zo zie je maar) nog nooit een boek had gelezen en hij er dus de woorden niet voor kon vinden. Hij kon geen hoge dunk van zichzelf hebben, en hoorde vast al zijn hele leven wat hij niet goed deed.

Aart zei, vrijwel uit het niets, dat het hem opgevallen was dat ik niet met meisjes verkeerde – ‘Fokko wel’ – en hij wilde weten hoe dat zat. De avond was gevallen, en mijn hart pompte snel en krachtig, en in een nauwelijks te beschrijven spanning, die mijn ademhaling opstuwde, voelde ik wat komen ging.

‘Ik zie dat jij wel eens naar Fokko kijkt...’ merkte Aart op. ‘En niet op een gewone manier. Niet... *normaal*.’

‘Kijken, kijken. Doe je met je ogen.’

‘Kijk jij ook zo naar mij?’

Die dag werd ik ingewijd in de hogere rijkunst en besloot ik dat ik nooit meer iets van de vrouw nodig zou hebben. Wat hielp, was dat Aart over geproportioneerde geslachtsdelen beschikte, al was hij minder harig dan ik mij voorgesteld had, en ik zag de eerste, vroege signalen van een sedentair, naar gemak en vlugge voldoening strevend leven zich aftekenen in de buikstreek.

Of Aart al eens eerder gereden had werd mij uit zijn liefdesspel, dat wat horkerig en hier en daar op het onbeholpene af besluiteloos aandeed, niet goed duidelijk. Waren er al andere jongens geweest, knapper dan ik? Keek hij vaak naar jongens op straat, en droomde hij er dan van dat hij ze zou overmeesteren in zijn stal?

Aart en ik bleven elkaar zien, en bij nachte en na inname, en op voorwaarde dat de burens mij niet hoorden of zagen. Thuis mochten ze niks weten, zwoer Aart, en als ik ook maar het kleinste vermoeden bij Fokko zou wekken, dan zou er wel eens iets ergs met mij kunnen gaan gebeuren. Ons geheim was groots, en werd bedreigd.

Tijdens een avondrit in de zomer waren mijn gedachten afgedwaald naar Fokko, die vast weer voor z'n achterlijke spelcomputer zat. Fokko was eerder aan mij verschenen op momenten van grote kwetsbaarheid, maar niet eerder met een ander erbij, laat staan zijn eigen stiefbroer, en ik kreeg Fokko ineens met geen mogelijkheid meer uit mijn hoofd en zijn aanwezigheid in het bijzijn van Aart wond mij ongehoord op. Fokko had niet van die grote moedervlekken, en hij had een zachtere, gaver huid dan Aart, en hij was ook niet zo oneffen behaard... Zou Aart Fokko wel eens zonder

kleding aan hebben gezien? Helemaal? En kon het zijn dat Aart... had hij ook wel eens zulke gedachten gehad, over een ander – over zijn eigen mooie, blonde stiefbroertje mis-schien? Nee, dat kon niet, dat ... Zoiets was onbespreekbaar. Onhoorbaar.

Fokko liet mij echter niet meer los en zijn aanwezigheid bleek ineens essentieel voor het spel tussen Aart en mij, en terwijl Aart mij weer tot duizelingwekkende hoogten bracht, sloot ik mijn ogen, was Fokko daar, helder, als achter een raam, en toen ik mijn ogen opendeed, was hij daar nog steeds, zij het donkerder en fletser, en turend vanonder een handpalm, met een zoekende blik in zijn ogen. Hij was gematerialiseerd uit mijn verbeelding, die kennelijk zo sterk was, dat de wetten der tijd en ruimte ervoor weken.

(Sinds deze verschijning ben ik terughoudender geworden met zomaar blind iets wensen.)

Fokko verdween weer in de nacht, Aart was in alle staten, en ik stond buiten met mijn schoenen en kleding in mijn armen. De deur was dicht, en mijn nachtvriend en ik zagen elkaar nooit weer. (Aart kreeg een vriendin en zette zijn geheime leven voort zonder mij, mogelijk met andere vrijetijds-paardjes, mogelijk niet.)

Wat Fokko die avond precies zag, en wat niet, deed er niet toe, want ik had hem verraden, en zou hem nu nooit meer kunnen bekeren tot de jongensliefde. Hij verscheen nog twee, drie jaar in mijn dromen, waarin ik dan in de haven viel en hij met z'n handen in z'n zakken toekeek vanaf de kade, en toen nog eens in het echt, op het treinstation. Hij was met vrienden van de vulploeg op weg naar een wedstrijd van voetbal, en hij dronk bier uit blik, waar hij helemaal niet van hield.

Fokko begroette me in het voorbijgaan met de jovialiteit van een kaasverkoper en ik wist dat wat eens heel was, in scherven lag en zich niet liet lijmen.

Laat het goed met hem gaan.

* * *

Gedachteloos ben ik de weg naar het woonwagenvak ingeslagen. Ik herken de losliggende boerenklinkers die roffelen onder banden van al te snel rijdend verkeer.

Het vak staat er nog, en ik betreed het terrein, dat onbewaakt is, omdat men elkaar in dit land vertrouwen kan. Kijken kan geen kwaad, en je kunt altijd nog zeggen dat je je moeder kwijt bent.

Ik loop voorbij al te uitbundig verlichte huiskamers waarin spelprogramma's en sportwedstrijden flitsen. Zou Aart een goed salaris verdienen? Heeft hij een auto van de zaak? Misschien dan toch geboren voor het verkopersvak...

Ik denk zijn hut te herkennen, opgeknapt, en voorzien van een voortuintje. Ja, de gordijnen dicht, en warm licht, als van kaarsvuur. Daar hield hij van. Dit is het. Mijn hart klopt vol verwachting. Niet uit actueel verlangen, maar van verlangen uit een andere, vroegere tijd.

(Wat drijft een mens toch om vanaf zijn voordeur aan de andere kant van de evenaar in één beweging terug te gaan naar een plek als deze?)

Ik hurk en stap over het tuinhek. Hoewel het gordijn enig licht doorlaat, en ook de schaduw van een vensterbank-object op zich laat aftekenen, is het te dicht om doorheen te kunnen zien. Ik vind een dunne opening. Op een oud televisietoestel wordt iets documentairs uitgezonden. De

kijker glijdt hoog in de lucht over een rivier, ergens in ons land, want langs de dijk ligt lintbebouwing, en door de vaart glijdt een plezierjacht met hekgolf. Een vrouw op leeftijd, die aan het raam blijkt te zitten, komt op uit een zitmeubel. Ze is knokig en draagt haar haren opgestoken, op orthodoxe wijze. Met de afstandsbediening zet ze het toestel uit. Ze loopt naar het ondersteunend meubel, waarop (ook ik kom overeind en sta met mijn neus aan het glas) een ingelijste zwart-witfoto van een man staat. Ze draait de lijst iets bij, nog geen centimeter. Een intieme handeling, herkenbaar voor wie daar oog voor heeft. De man, die natuurlijk hartstikke dood is, doet mij in de verte denken aan de vader van vaderszijde, een godvrezend man. In mijn herinnering is hij ernstig en geserveerd. Hoelang is dit echtpaar al gescheiden? Gelooft ze dat ze hem weer zien zal, in het eeuwig leven na de dood?

Dit is het dan. Ik sta in de natte voortuin van een christenvrouwtje met AOW. Mijn voetstappen uitgewist. Wat overblijft, de herinnering – de schuld en de schaamte. De met de jaren slijtende zucht naar erkenning in mijn bestaan, en het ijdele verlangen naar genegenheid van een jongen even alleen als ik. Het doet er allemaal geen ene reet toe, want het bestaat alleen hier en niet daar, en toch weet het je weer te vinden, en je door velden en rivieren te sleuren.

‘En langs berg en dal,’ zeg ik zacht, ‘klinkt hoorngeschal.’

* * *

Mijn ouderlijk huis is bij aankomst donker, op de lamp in de keuken na. Die brandt voor mij. Op het aanrecht staat een plastic doos, vanbinnen vochtig, met ernaast een stuk

papier. *welkom thuis lieve schat*. Ik open de doos. Grijs
pen vlees.

Mijn moeder ligt te slapen. Ik wek haar niet. Zou ze veel
ouder zijn geworden?